

Atenció educativa del CEE Estel-Can Bori

M. Victòria Sanz Güell

Llicenciada en Psicologia i directora del centre d'educació especial Estel-Can Bori

L'escola Estel es va crear l'any 1971 per iniciativa privada de la Associació de pares de Niños Disminuidos de Bellvitge (ASPANISBE) que, en un principi, depenia d'un patronat eclesiàstic i que, a partir de l'any 1974, va passar a ser un centre subvencionat.

Des de la seva creació i fins l'any 1980, l'escola va estar ubicada al barri de Bellvitge, provisionalment, situada en un altell d'un edifici comercial en una de les construccions del barri. Posteriorment, i com a resposta a les demandes dels pares dels alumnes, durant el curs escolar 1979-1980 es va construir, en uns terrenys cedits per l'Ajuntament de l'Hospitalet, un nou edifici de dues plantes amb mòduls prefabricats.

Així doncs, a l'inici del curs escolar 1980-1981 el centre Estel es va traslladar a aquest nou edifici, situat al carrer del Prat. Si bé representava una millora significativa respecte a l'anterior situació, no era una construcció pensada per a alumnes amb necessitats educatives especials, ja que li mancaven adaptacions importants. Poc a poc es van aconseguir les adequacions necessàries en les infraestructures i els espais.

L'escola va continuar essent de titularitat privada fins a l'1 de febrer de 1987, data en què va passar a dependre del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya com a centre públic d'ensenyament específic.

Amb la implantació dels principis d'integració previstos a la LOGSE (1990), l'alumnat amb necessitats educatives especials s'havia d'escolaritzar majoritàriament en centres ordinaris i, coincidint amb una disminució de la població infantil en edat escolar a la ciutat, el centre Estel pateix una notable davallada en el nombre d'alumnes matriculats. És per això que s'elabora un projecte de reorganització (que consistia a oferir recursos humans i materials als diferents centres de la ciutat que tinguessin un mínim d'alumnes amb NEE –necessitats educatives especials–) juntament amb l'EAP de la zona i el vistiplau d'Inspecció. Aquest projecte es va dur a terme durant dos cursos escolars (1993-1994 i 1994-1995).

Amb el tancament, l'any 1998, del centre concertat específic d'educació especial ALPI, l'escola assumeix els seus alumnes, i passa de 38 a 65 alumnes.

El projecte de reorganització queda suspès per tal d'atendre aquest increment de matrícula. Com a conseqüència d'aquesta realitat, es dota el centre de nous recursos humans i materials, però l'espai era del tot insuficient. Aquesta manca de capacitat del centre es va anar agreujant de manera progressiva.

Finalment, després de múltiples gestions amb el Departament d'Ensenyament i amb l'Ajuntament de la ciutat, Estel es trasllada a l'antic edifici Can Bori situat al barri del Centre. A partir d'aquest moment l'escola passa a anomenar-se Estel-Can Bori.

Actualment, som l'únic centre específic de titularitat pública de la ciutat i atenem alumnes amb necessitats educatives especials derivades de discapacitat mental amb altres limitacions associades de caràcter físic, sensorial i/o psíquic.

Els alumnes provenen de tots els barris de la ciutat de l'Hospitalet i les seves edats oscil·len entre els 3 i els 16-18 anys. La matrícula d'aquest curs és de 96 alumnes, amb una capacitat màxima de cent, agrupats en 21 grups-classe. El centre compta amb diferent personal educatiu: mestres/tutors especialistes en educació especial, mestres especialistes d'educació física, de música i audició i llenguatge i personal educatiu complementari: educadors/es i fisioterapeutes.

L'objectiu pedagògic i la tasca educativa del centre es concreta en:

- Atendre alumnes amb necessitats educatives especials greus i permanents de la ciutat que necessiten una atenció i recursos individualitzats al llarg de la seva escolaritat.
- Dissenyar estratègies d'actuació perquè cada alumne desenvolupi al màxim les seves capacitats, habilitats i coneixements.
- Preveure diferents modalitats d'escolarització (escolaritat compartida amb centres ordinaris de primària, instituts, centres formatius prelaborals...) partint sempre d'un enfocament integrador i inclusiu.
- Ser un referent i un recurs educatiu de la ciutat per atendre les necessitats específiques, tant pel que fa a l'alumnat com al professorat i als centres educatius.

Actualment, el centre desenvolupa diferents **projectes pedagògics**:

- Pla d'autonomia de centre: "Ens preparem per treballar, ens preparem per a la vida". Aquest projecte, concedit pel Departament d'Educació, s'aplica durant quatre cursos escolars (2007-2010) i permet la millora educativa en recursos humans, materials i organitzatius.
- Projecte de mediació i resolució de conflictes: amb l'objectiu de donar estratègies als alumnes per millorar la relació i la convivència escolar.
- Projecte d'atenció a alumnes amb trastorn generalitzat del desenvolupament (psicosi i autisme): l'augment d'aquesta tipologia d'alumnes ha fet necessària la intervenció del CSMIJ (Centre de Salut Mental Infantil i Juvenil) al centre per atendre alumnes, famílies i assessorar el personal educatiu implicat en l'atenció d'aquests alumnes.

- Projecte "Tastet d'Oficis Adaptat": és un recurs formatiu prelaboral adaptat que permet el coneixement de diferents oficis en entorns al màxim de real possible. Són una continuació de l'aprenentatge en tallers prelaborals que es realitzen al centre. Aquest "Tastet" es va iniciar el curs 2006-2007, com una experiència pilot desenvolupada per l'Àrea de Promoció Econòmica i l'Àrea d'Educació i Cultura de l'Ajuntament de l'Hospitalet. Aquest projecte, que considerem innovador a la nostra ciutat, serà l'experiència educativa que exposarem més extensament.
- Projecte d'orientació per a la sortida dels alumnes: es realitza un acompanyament individualitzat i personalitzat del procés de sortida amb els alumnes i les seves famílies quan finalitzen l'etapa escolar.

Des del punt de vista pedagògic, ens organitzem en **tres etapes educatives** atenent a l'edat de l'alumnat i al seu nivell de competències. Cada etapa educativa necessita uns criteris organitzatius, curriculars i metodològics propis, adaptats a les necessitats i edat de l'alumnat:

- **Etapa infantil adaptada:** alumnes de 3 a 8 anys amb diferents nivells curriculars. Es prioritza el treball d'estimulació del llenguatge i la comunicació, l'autonomia en el desplaçament, la higiene, la cura personal i l'alimentació.
- **Etapa primària adaptada:** alumnes de 8 a 14 anys amb diferents nivells curriculars. Es prioritzen els aprenentatges escolars i els hàbits personals i socials; o bé, aquells aprenentatges que afavoreixin l'autonomia personal, la comunicació i la consolidació de la mobilitat segons les necessitats i característiques dels alumnes.
- **Etapa secundària adaptada:** alumnes de 14 a 18 anys amb diferents nivells curriculars. Tenint en compte l'edat dels alumnes, l'aprenentatge es planteja amb una metodologia funcional, motivadora i enfocada a la seva orientació vers la sortida del centre. Es treballa per tallers prelaborals o de transició a la vida adulta segons el nivell de competències de l'alumnat.

En aquesta etapa, i amb els alumnes amb més capacitats i recursos personals, es duen a terme diferents **tallers prelaborals** (cafeteria-bar, factoria TIC, manteniment, fusteria i jardineria, copisteria i reciclatge de paper) desenvolupats pels mestres tutors/es i amb la intervenció d'un tallerista. L'objectiu és treballar unes habilitats manipulatives i funcionals al màxim d'ajustades possible a un entorn real de treball. Aquesta formació és imprescindible per a la seva continuïtat formativa i futura inserció laboral.

Hem constatat, per la nostra experiència, que el treball educatiu en adolescents amb necessitats educatives especials, en què les seves característiques personals i nivell de competències ho permeti, ha de partir d'un enfocament prelaboral i funcional, mitjançant projectes o tallers en els quals es treballin les àrees instrumentals i les habilitats polivalents per al treball. Aquesta metodologia fomenta la motivació i l'adquisició d'aprenentatges i habilitats que facilitaran la seva futura inserció en un entorn formatiu i/o laboral.

Amb la intenció i l'interès per oferir als nostres alumnes la formació més adequada per facilitar-los la seva integració a la vida social i laboral, vàrem veure la necessitat de buscar un nou recurs formatiu en un entorn professional real i impartit per personal especialitzat en diferents àmbits laborals. Així comença un període de sensibilització i de converses entre l'equip directiu del centre i l'Ajuntament de l'Hospitalet (Àrea d'Educació i Cultura, Àrea de Promoció Econòmica i Alcaldia). Finalment, i fruit d'aquestes converses, el curs 2006-2007 s'inicia el Projecte "Tastet d'Oficis Adaptat". Aquesta proposta es planteja com una experiència pilot que permeti donar una resposta a un grup d'alumnes del centre, de l'etapa secundària adaptada amb un bon nivell de competències i autonomia personal i social.

Objectius generals:

- Que l'alumnat prengui consciència de les seves possibilitats i de les possibles sortides formatives i/o laborals.
- Que el centre disposi de més elements per millorar l'orientació formativa/laboral de l'alumnat que acaba la seva escolaritat.
- Que les famílies disposin d'una millor orientació respecte el futur dels seus fills i filles.
- Que els diferents estaments formatius de la ciutat disposin de resultats per valorar la viabilitat de futures iniciatives adreçades a aquest col·lectiu.
- Definir el perfil d'alumnat susceptibles de dur a terme una formació pre-laboral adaptada.

A partir de diferents reunions i valoracions entre l'Àrea d'Educació i Cultura, l'Àrea de Promoció Econòmica de l'Ajuntament, Inspecció i el CEE Estel - Can Bori, es fa una proposta de deu alumnes del centre, entre els 16 i 17 anys, amb habilitats personals, socials i prelaborals que possibilitin una posterior inclusió en una formació adaptada.

Es van seleccionar tres tallers (jardineria, cuina i magatzem) atenent als següents criteris:

- Que generin situacions o espais d'aprenentatge.
- Que afavoreixin la transmissió de nocions teòriques.
- Que les activitats previstes es puguin concretar d'una manera gràfica.
- Que mantinguin una certa regularitat en el ritme de treball i en la seva execució.
- Que disposin de normes de seguretat i prevenció de riscos laborals molt clares.
- Que tinguin la possibilitat d'adaptar, si és necessari, els utensilis i les eines.

La durada va ser de sis setmanes (del 12 de febrer al 30 de març de 2007), en sessions de 4 hores diàries (de les 9.30 h a 13.30h.), de dilluns a divendres. La metodologia emprada combinava el **treball teòric** (aspectes teòrics del taller, seguretat laboral, anticipació de les tasques a dur a terme...), que es va realitzar al CEE, i el **treball pràctic** dels diferents tallers, realitzat en diferents espais.

Alumnes del tastel de jardineria

Alumnes del tastel de cuina

Alumnes del tastel de magatzem

Part teòrica:

Impartida conjuntament entre el professional tallerista de cada ofici i el personal educatiu del centre.

- treball de coneixements previs
- perfil professional
- continguts teòrics

Part pràctica:

Impartida pel professional de cada ofici amb el suport del personal educatiu del centre. La seva realització es va desenvolupar en diferents espais:

- espai enjardinat del CEE
- cuina del CEMFO
- magatzem d'una empresa de la ciutat

Els objectius didàctics proposats eren els següents:

Part teòrica:

- Planificar les tasques a realitzar.
- Concretar allò que es realitzarà.
- Aprendre a fer croquis, dibuixos, dissenys senzills...
- Seleccionar els materials i les eines necessàries segons el treball a realitzar.
- Conèixer els principals proveïdors.
- Fer calendari de dedicació de les tasques.
- Fer previsió d'hores i dies invertits en cada tasca.
- Fer seguiment de la feina feta mitjançant un quadern.
- Sugeriments, idees i propostes de l'alumnat.
- Valoració de la tasca realitzada.

Part pràctica:

- Comprometre's en la presa de decisions.
- Ser puntual en les entrades i sortides dels tallers.
- Conèixer les tasques a realitzar i els horaris.
- Mantenir progressivament un ritme de treball constant.
- Assumir tasques de responsabilitat en els diferents tallers.
- Conèixer i fer ús d'un conjunt de normes de seguretat i prevenció de riscos.
- Saber expressar propostes i queixes.
- Identificar les pròpies habilitats i dificultats en les realitzacions.
- Saber utilitzar un conjunt d'eines, utensilis i aparells mecànics.
- Identificar els moments en els quals es necessita algun tipus de suport.
- Avaluar, conjuntament amb l'expert del taller, els resultats obtinguts.

D'actitud:

- Tenir una actitud adient en els diferents espais.
- Ser constant en l'activitat.
- Ser respectuós amb els companys, material i espais.

- Ordenar i recollir l'espai de treball.
- Seguir les indicacions de l'adult.
- Realitzar les feines amb responsabilitat i interès.
- Mostrar iniciativa.
- Ser capaç de resoldre petits problemes derivats del treball.
- Esforçar-se per superar les dificultats.

Per al desenvolupament d'aquesta experiència, va ser molt important la col·laboració i suport del personal educatiu del CEE, ja que va ser necessari adaptar els continguts teòrics dels tallers a les característiques personals i nivell de competències de l'alumnat, l'elaboració de documentació, seguiment i valoració dels diferents tallers. També es van haver d'adaptar alguns utensilis i eines per facilitar-ne la utilització a un alumne que presentava discapacitat física. Per a aquesta tasca es va comptar amb la col·laboració de les fisioterapeutes del centre.

L'avaluació del Tastet es va portar a terme en diferents moments:

- **Avaluació inicial:** realitzada pels tutors/es del CEE i que incloïa aspectes personals, coneixements, autonomia, aspectes físics i mèdics importants.
- **Avaluació dels objectius en finalitzar:** realitzada pels professionals de cada taller mitjançant un informe individualitzat, atenent a aspectes d'**autonomia en el lloc de treball** (cura d'un mateix, autocontrol, autoestima...), **habilitats i conductes funcionals per al treball** (organització de la feina, ritme de treball i constància, responsabilitat...) i **habilitats pròpies de cada ofici** (domini d'eines i estris, mesura, control motriu, força i coordinació...).

Finalment, es va recollir la **Valoració de l'experiència** per part de totes les parts implicades:

- Per part dels alumnes: a partir d'una enquesta van manifestar les seves valoracions sobre els diferents tallers i del que havia comportat aquesta experiència per a ells.
- Professionals del CEE: van destacar la millora en determinats aspectes personals i d'aprenentatge de l'alumnat: augment de l'autoestima, capacitat de treball en grup, adaptació a noves situacions i adquisició de noves habilitats i aprenentatges. Per la seva idoneïtat i desenvolupament, van destacar el taller de jardineria i cuina. També es va manifestar la gran inversió de temps i esforç que havia comportat per part de tothom.
- Professionals talleristes: la valoració en general va ser molt positiva, ja que l'alumnat, a més d'adquirir noves competències prelaborals, va madurar aspectes d'autonomia personal i social. L'adaptació als nous espais, al personal i a les diferents tasques va ser força ràpida i positiva.

Tenint en compte les valoracions tan positives per part de tots els implicats en aquesta experiència pilot, es va considerar la necessitat de consolidar aquesta activitat per cada curs escolar i que s'ampliés a tots els nois i noies d'aquestes característiques escolaritzats en centres ordinaris, unitats de suport a l'educació especial... També es va veure la viabilitat i la necessitat de crear una formació laboral adaptada (PQPPIA) a la ciutat de l'Hospitalet.

Com a conclusió, pensem que aquesta experiència confirma que l'aprenentatge d'habilitats laborals per a nois i noies amb necessitats educatives especials no només afavoreix la seva formació en l'àmbit professional i posterior inserció laboral, sinó que també repercuteix positivament en l'aprenentatge escolar, l'autoestima i en la millora de la seva autonomia personal i social.

Cal destacar que l'èxit d'aquest projecte ha estat fruit del treball conjunt entre diferents estaments de l'Ajuntament de la ciutat, el Departament d'Educació i, especialment, de l'alumnat, les seves famílies i el personal educatiu del CEE Estel - Can Bori sense els quals aquesta experiència no s'hagués portat a cap.

Actualment, el "Tastet d'Oficis Adaptat" és un recurs de formació prelaboral estable i obert a tots els alumnes de la ciutat susceptibles d'una futura formació prelaboral. També és una activitat prèvia i valorativa per formar part del PQPPIA que ofereix la ciutat per a aquest col·lectiu d'alumnes.